

liji već više od nedjelju dana kao počasni saradnik »Unicef«-a. Zajedno s g. Spaakom pohodili su Gradsku mljekaru u Zagrebu g. Willy Mayer, rukovodilac propagandnog odjela regionalnog centra u Parizu, i g. Wink predstavnik »Unicef«-a u Jugoslaviji. Uglednim stranim gostima pridružili su se i Ing. Gustav Vlahov, pomoćnik ministra predsjednika Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku Vlade FNRJ, Dr. Šime Novosel, pomoćnik ministra predsjednika Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku Vlade NRH, Vječeslav Holjevac, predsjednik Narodnog odbora grada Zagreba, Jurica Draušnik, potpredsjednik Narodnog odbora grada Zagreba i Dr. Josip Berlot, sanitarni inspektor grada Zagreba.

Gosp. Spaak zajedno s ostalim gostima s interesom je pratio cjelokupni tehnološki proces nove mljekare interesirajući se za rad pojedinih odjela, a naročitu pozornost obratio je radu laboratorija, gdje je u njegovoj na-žočnosti izvršeno demonstrativno istraživanje mljeka.

Nakon pregleda mljekare izjavio je g. Spaak i g. Willy Mayer, da je suradnja »Unicef«-a i naše Vlade dala zaista dobre rezultate, a ono, što je vidio u Jugoslaviji, a što je izgrađeno i učinjeno u vezi s tom suradnjom, dokazuje, da je djelotvornost »Unicef«-a veoma važna za razvoj međunarodne suradnje.

Ujedno su ugledni gosti izjavili, da su sretni i zadovoljni, što im se pružila prilika da vide ovakvu lijepu i modernu mljekaru. Izrazili su se vrlo pohvalno o kvaliteti mljeka i mliječnih proizvoda, koje su lično probali u samoj mljekari, te tom prilikom zaželjeli čitavom kolektivu dobar uspjeh u njegovu bu-dućem radu, a sve za dobrobit djece u Jugoslaviji. **D.**

POVODOM PUŠTANJA U POGON GRADSKE KONZUMNE MLEKARE U SKOPLJU

Godina 1952. može se označiti kao vrlo značajna u razvoju naše mlekarske indu-strije. O tome razvoju i postignutim uspjesima imali smo prilike da se upoznamo baš kroz naš časopis »Mljekarstvo«, gde se posebno pisalo o svakom novom objektu koji je pušten u pogon. Tako je ove godine puštena u pogon: Tvornica za proizvodnju mleka u prahu u Županji s dnevnim kapacitetom prerade 20.000 litara svežeg mleka i Gradske konzumne mljekare u Zagrebu i Novom Sadu sa ukupnim kapacitetom 170.000 litara mleka dnevno.

Dosađa postignutim uspjesima možemo na opšte zadovoljstvo mljekara dodati još jedan novi uspeh. Naime, dana 25. X. o. g. na svečan način puštena je u pogon: Gradska konzumna mljekara u Skoplju s dnevnim kapacitetom od 50.000 litara. Time se brojka novosagrađenih kapaciteta za obradu i preradu mleka povećala od 170.000 na 220.000 litara mleka dnevno. Samo ove brojke dovoljno ilustruju postignute uspehe u razvoju mlekarstva, da se zaista može reći, da je ovo značajna godina u razvoju mlekarske industrije i da predstavlja jednu prekretnicu u posleratnom raz-voju mlekarstva kod nas.

Puštanje Gradske konzumne mljekare u Skoplju u pogon izvršeno je kao i kod svih ostalih mljekara na vrlo svečan način i u prisustvu predstavnika organa narodne vlasti, raznih zainteresovanih ustanova i preduzeća, koja su učestvovala u izgradnji kao i predstavnika društvenih organizacija, koje su također svojim dobrovoljnim akcijama pripomogle dovršenju mljekara. Otvaranju su prisustvovali i predstavnici Misije UNICEF-a i Saveta za narodno zdravlje i socijalnu politiku Vlade FNRJ iz Beograda. Među ostalim prisutnim predstavnicima Misije UNICEF-a iz Beograda i Pariza, potrebno je posebno ukazati na prisustvo g. Hill glavnog inženjera Glavnog ureda UNICEF-a iz Njujorka, koji je tih dana boravio u našoj zemlji radi daljeg

programa izgradnje naše mlekerske industrije, i svoj boravak iskoristio prilikom otvaranja mlekaru u Skoplju.

O istorijatu same izgradnje ne bi se imalo ništa naročito istaći osim onoga, što je već poznato i istaknuto prilikom izgradnje ostalih fabrika mleka u prahu i gradskih centralnih mlekaru koje su podignute u okviru pomoći, koju je naša zemlja dobila od Međunarodnog dečjeg fonda za unapređenje mlekarstva.

Napomenuću samo, da je zidanje zgrade započeto u jesen 1949. godine prema građevinskom nacrtu, koji je bio vrlo sličan nacrtima gradskih mlekaru u Novom Sadu i Sarajevu, jer su sve tri mlekaru predviđene s istim kapacitetom i sličnim unutrašnjim rasporedom odeljenja, s tom razlikom, što je položaj zgrade podešen prema terenu i konfiguraciji zemljišta. Napomenuću i to, da je kao i obično i u toku izgradnje ove mlekaru bilo dosta poteškoća, naročito zbog neblagovremenog odobravanja potrebnih kredita i nedostatka stručne radne snage, kako za izvođenje radova koji su bili tesno povezani sa specifičnošću objekta, tako i na izvođenju montažnih radova na strojevima i opremi. Neosporno da je u tome bilo i objektivnih poteškoća, ali, čini mi se, uglavnom su rezultat nedovoljnog shvaćanja značaja mlekerskih objekata od strane zainteresovanih krugova. U toliko pre, što je ovo prvi objekat takvih razmera, koji je zahtevao ulaganje velikih investicija u upoređenju sa mlekerskim objektima, koji su postojali u NR Makedoniji.

Ja se ovom prilikom ne bi upuštao u detaljno opisivanje čisto pogonskog dela zgrade-mlekaru, koje svakako zahteva posebnu analizu i stručnu obradu, nego ću se zadržati na druge dve okolnosti koje su opšte prirode. Naime, na onaj unutrašnji uređaj koji je tesno vezan sa poboljšanjem uslova rada na raznim mestima i sa održavanjem higijene u pogonu, pa na one nadogradnje, koje su podignute u vezi sa izgradnjom mlekaru, kao što su: Upravno-administrativna zgrada, garaža, pristupni put sabirne stanice itd. Na ove momente hteo sam da ukazem zato, što su one po mome mišljenju isto tako važne kao i sama mlekaru, a ne obraća im se uvek dovoljno pažnja, jer su se u posleratnoj izgradnji mogli zapaziti objekti od daleko većeg privrednog značaja s nedovoljnim unutrašnjim uređajem za poboljšanje uslova rada i bez ostalih nadogradnji koje su bile nužno potrebne.

Međutim, Gradska mlekaru u Skoplju je izgrađena sa dovoljno prostora za manipulaciju oko prerade i obrade mleka, čišćenje i održavanje strojeva i sa dovoljno svetlosti za nesmetani rad osoblja. Popločavanje poda i oblaganje stene zidova je izvršeno mermerom, čime je omogućeno održavanje primerne higijene. Sa takvim unutrašnjim rasporedom prvi nastup u prijemnom odeljenju i odeljenju za pasteurizaciju mleka i za punjenje mleka u boce, izgleda vrlo impozantno. Dolazak radnika na svoja radna mesta i odlazak uslovljen je prolazom preko predviđenih tuševa koje je skopčano sa prethodnim oblačenjem radničkog odela i pranja.

Isto tako, sagrađena je uz samu mlekaru nova upravno-administrativna zgrada sa svetlim i zdravim prostorijama za rad, koje su snabdevene toplom i hladnom vodom u svako doba, što je svakako jedna od najboljih javnih zgrada u Skoplju.

To je svakako uticalo, te je predsednik GNO-a Skoplja prilikom otvaranja mlekaru spontano izjavio, »da je ovo jedan od najboljih objekata u NR Makedoniji, koji je sagrađen posle rata«.

Takva kompletnost mlekaru u građevinskom i tehničkom smislu, imaće svakako vrlo veliki kulturno-vaspitni značaj za dalje uzdizanje ljudi ne samo mlekerskog kadra i neposrednih proizvođača, koji će ubuduće isporučivati mleko mlekaru, nego i svih onih, koji je budu obilazili. U potvrdu toga navešću primer sa Fabrikom mleka u prahu u Osijeku. Iako je prošla godina dana, od kako je fabrika puštena u pogon, ona je još uvek predmet svakodnevnih obilazaka pojedinih delegacija, ekskurzija, turista, izletnika itd. iz svih krajeva zemlje, koji žele da vide kako izgleda novosagrađena fabrika mleka koja je snabdevena najmodernijim instalacijama i poslednjim tehničkim dostignućima u prehrambenoj industriji koja su po prvi put primenjena u praksi u našoj zemlji. Takve posete zainteresovanih grupacija ne prestaju ni danas, iako se osećka tvornica nalazi u daleko kulturnijoj sredini i tehnički naprednijoj narodnoj republici. Neosporno, da je ovo interesovanje povećano činjenicom, da je to prva fabrika za proizvodnju mleka u prahu u našoj zemlji, ipak takve posete ne izostaju i drugim mlekerskim objektima, koji su pušteni u pogon.

Postavlja se pitanje: šta će tek da znači moderna mlekaru za Skoplje pa i čitavu NR Makedoniju, gde je pojam mlekaru u prošlosti nerazdvojno vezan sa pojmom

»čumeza«, gde je bio najstrože zabranjen svaki pristup nezaposlenima da se nebi videla sva beda i primitivnost jednog pogona koji treba da prednjači uzorom u svakom pogledu u čitavoj prehrambenoj industriji. Stoga se s pravom pretpostavlja, da će novosagrađena mlekara uticati kulturno-vaspitno ne samo na radni kolektiv nego i uopšte za unapređenje mlekarstva u čitavoj republici. U potvrdu toga navešću još jedan interesantan primer.

Prilikom puštanja centralnog pogona u rad, predstavnici UNICEF-a obišli su tom prilikom i neke sabirne stanice koje se izgrađuju na otkupnoj teritoriji gradske mlekare. Tom prilikom obišli su one sabirne stanice koje su potpuno završene. Napominjem da je izgrađeno 29 takvih sabirnih stanica. Prirodno, zgrade su sazidane od čvrstog materijala sa pravilnim rasporedom odeljenja, pokrivena crepom, lepo okrečene spolja i iznutra, te u svakom pogledu odaju izgled jednog kulturnog objekta.

U unutrašnjosti zgrade montirani su novi strojevi, primerno očišćeni, podmazani i pripremljeni za puštanje u pogon. Kao centralni pogon i sabirne stanice su isto tako snabdevene najpotrebnijim unutrašnjim uređajima za uredno održavanje higijene i poboljšanih uslova rada. Pored ovakve zgrade u jednoj selu primećemo je, da su sve ostale kuće bile pokrivene slamom ili obične brvnare, tako, da se sabirna stanica izdaleka upadljivo isticala svojom spoljašnošću i svojim položajem. Šta je ustvari značilo za to selo, kada su u svojoj sredini videli takvu zgradu i sa takvim spoljnim i unutrašnjim uređajem, nije ni potrebno posebno naglašavati. Isto tako, kakav će tek napredak učiniti u takvom selu montirani agregat, koji će selo snabdevati električnim osvetljenjem. Svakako, svemu ovom nije potreban nikakav komentar. Naravno, da će se taj kulturni uticaj odraziti na same proizvođače mleka, koji će svakoga jutra lično predavati mleko ovoj stanici. Jer samim tim, što je postavljanje mlekare predviđeno u dotičnom selu, znači da se stanovnici toga sela bave stočarstvom i da najuža okolina može da proizvede predviđenu količinu mleka.

Neosporno, da na preobražaj ovoga sela nebi imala toliko uticaj nikakva propaganda na koji način se sprovodila, koliki će uticaj odigrati baš ovo sabiralište mleka uopšte, a posebno na proizvođače mleka.

Na kraju bih istakao još jedan karakterističan momenat sa otvaranja Gradske mlekare u Skoplju. Naime, napred je napomenuto, da je od stranih delegata svečanosti prisustvovao i gospodin Hill, glavni inženjer UNICEF-a. Možda njegovo prisustvo ne bi ni trebalo posebno isticati, da ne bi tom prilikom, rezimirajući program izgradnje u Jugoslaviji, napomenulo, da se program izgradnje mlekara u Jugoslaviji u okviru pomoći UNICEF-a odvija u duhu međusobnog sporazuma i da su sve mlekare i fabrike mleka u prahu građevinski i tehnički na visini, da potpuno odgovaraju svojoj nameni i da su sasvim u skladu sa tehničkim progresom, koji je dostignut u ovoj grani industrije opšte u svetu.

Govoreći o tome on je podvukao, da ima prilično iskustvo u mlekarstvu, jer je već dvadeset godina u mlekarskoj struci i da je dosada imao prilike da obiđe veliki broj mlekarskih objekata u mnogim drugim zemljama. Blagodareći takvom bogatom iskustvu i mogao je da povuče jednu paralelu između naših pogona i pogona u drugim naprednim zemljama, te svakako ovakva izjava jednog stranog stručnjaka u zvaničnoj poseti nije samo običan akt kurtoazije nego i garancija, da je razvoj mlekarske industrije kod nas na DOBROM PUTU.

V.

TRŽIŠTE MLIJEKOM I MLIJEČNIM PROIZVODIMA U NRH

Studeni je onaj mesec, u kojem redovno dolazi svake godine do promjena na tržištu mlijeka i mliječnih proizvoda.

Kao posljedica ovogodišnje prilično kišne jeseni i dobre paše za razliku od suhog i krmom oskudnog ljeta, imali smo i jaču dopremu mlijeka u mlekare tek u rujnu i listopadu. U studenom je ta doprema počela slabiti. U istočnom dijelu Republike — bivša osječka i neki dijelovi bjelovarske oblasti — nije se to zasad jače osjetilo, ali u okolici Zagreba, Podravini, Lici, Gorskom Kotaru odnosno u područjima, odakle se opskrbljuju Zagreb—Split—Rijeka, doprema se znatno manje svježeg mlijeka. Najjače se to osjetilo na području Zagreba, gdje smanjenje iznosi oko 30%. Moglo se očekivati, da će u to vrijeme otkup mlijeka početi opadati, i to u obalnom